ការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍គឺជាការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍

•ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា និងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ស្វែងរកការពិត ដើម្បីយុត្តិធម៌
ការចងចាំ និង ផ្សះផ្សាជាតិ
USAID/USA

ទស្សនៈបង្រួបបង្រួមជាតិសម្រាប់តំបន់អន្លង់វែង

(ពីឆ្វេងទៅស្តាំ) អ៊ឹម ចែម(អតីតគណៈស្រុកព្រះនេត្រព្រះក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ), លោកស្រីទន់ សាអ៊ីម និងលោកយឹម ផាន់ណា (អភិបាលស្រុកអន្លង់វែង) ចែកសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត ដល់សិស្សានុសិស្ស និងអ្នកស្រុកអន្លង់វែងប្រមាណ៦០០នាក់ កាលពីថ្ងៃទី២៩ មិថុនា ឆ្នាំ២០១២

ដោយ : អេង កុកថាយ

អន្លង់វែងគឺជាតំបន់តស៊ូចុងក្រោយបង្អស់របស់ខ្មែរក្រហម ។ នាដំណាក់កាលចុងក្រោយកងទ័ពខ្មែរក្រហមទាំងអស់បានមកផ្តុំកម្លាំងគ្នានៅតំបន់នេះដោយបង្កើតកងពលយ៉ាងហោចណាស់ក៏ចំនួនប្រាំបួនដែរ ។ ប្រជាជនដែលរស់នៅតំបន់អន្លង់វែងនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះភាគច្រើនគឺជាអតីតកម្មាភិបាល និងកងទ័ពខ្មែរក្រហម ព្រមទាំងសាច់ញាតិរបស់កម្មាភិបាល និងកងទ័ពទាំងនោះ ។ ប្រជាជនមួយចំនួនតូចគឺជាអ្នកចំណូលថ្មីដែលបានចូលមករស់នៅតំបន់អន្លង់វែងនាដើមទសវត្សរ៍៩០ ដើម្បីមករស់នៅជាមួយអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលជាសាច់ញាតិរបស់ខ្លួន ។ បច្ចុប្បន្ននេះ អន្លង់វែងលែងជាតំបន់ដាច់ស្រយាលទៀតហើយ ។ អន្លង់វែងបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយតំបន់ផ្សេងទៀតជាច្រើនទូទាំងប្រទេស ក្នុងនោះមានផ្លូវសំខាន់ពីរខ្សែដែលភ្ជាប់ទៅកាន់តំបន់អន្លង់វែង គឺផ្លូវមកពីទីរួមខេត្តសៀមរាបនិងផ្លូវពីខេត្តព្រះវិហារ ព្រមទាំងមានច្រកអន្តរជាតិមួយទៅកាន់តំបន់ដាច់ស្រយាលនៃខេត្តស៊ីសាកេត ប្រទេសថៃ ។

តំបន់អន្លង់វែងត្រូវបានគ្រប់គ្រង និងដឹកនាំដោយអតីតលេខាភូមិភាគនីរតីរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺតាម៉ុកដែលធ្លាប់ទទួលខុសត្រូវតេយ្យ គឺតាម៉ុកដែលធ្លាប់ទទួលខុសត្រូវក្នុងអំពើបន្សុទ្ធកម្មអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមជាច្រើននាក់ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៧ និង១៩៧៨ ។ ទោះបីជាតាម៉ុកមានឈ្មោះជាមនុស្សកាចសាហាវពីអតីតកាលក្តី នៅពេលដែលជួបជាមួយអ្នកស្រុកអន្លង់វែងនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ភាគច្រើនបានអះអាងថា តាម៉ុក ជាបុគ្គលដែលមានចិត្តសប្បុរសម្នាក់ និងជាមេដឹកនាំដែលចូលខ្លួនយ៉ាងជិតជាមួយប្រជាជនសាមញ្ញ ដែលប្រជាជនទាំងអស់អាចប្រាស្រ័យទាក់ទងបានដោយផ្ទាល់យ៉ាងល្អក្លើនក្នុងសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃ ។ តាម៉ុក ធ្លាប់ជាមនុស្សដ៏ប៉ិនប្រសប់ម្នាក់ ហើយអំពើកាប់សម្លាប់ដែលខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តនៅភូមិភាគនិរតីក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមិនមាននៅក្នុងការចងចាំរបស់អ្នកស្រុកអន្លង់វែងទេ ។

ដោយការចងចាំមិនភ្លេចនៃការកាប់សម្លាប់ដែលបានកើតឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់១៩៧៩ តើយើងអាចនិយាយទៅកាន់អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងកូនចៅរបស់អ្នកទាំងនោះនៅតំបន់អន្លង់វែងដោយវិធីណា? ម្យ៉ាងទៀត បច្ចុប្បន្ន តំបន់អន្លង់វែង និងតំបន់ផ្សេងទៀតទូទាំងប្រទេសកំពុងតែមានសន្តិភាព ហើយប្រជាជននៅតំបន់អន្លង់វែងកំពុងតែមានអារម្មណ៍ថាខ្លួនឯងកំពុងតែមានកំហុស តើអ្នកស្រុកអន្លង់វែងគួរតែឆ្លើយតបយ៉ាងដូចម្តេចទៅនឹងជនរងគ្រោះនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងបដិវត្តកុម្មុយនីស្តខ្មែរក្រហមដែលខ្លួនធ្លាប់តែគាំទ្ររយៈពេលជាងបីទសវត្សរ៍ហើយនោះ? តើប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមគួរតែនិយាយ និងបង្រៀនយ៉ាងដូចម្តេចសម្រាប់តំបន់អន្លង់វែង? នេះហើយគឺជាផលលំបាកដែលកំពុងតែប្រឈមមុខទៅនឹងបញ្ហាបង្រួបបង្រួមជាតិនៅអន្លង់វែងសព្វថ្ងៃនេះ ។

ក្រោយពីបានជួបប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយប្រជាជនអន្លង់វែងជាច្រើនរយនាក់ យើងអាចយល់បានថា អ្នកស្រុកអន្លង់វែងមិនមានមោទនភាពនូវអ្វីដែលខ្លួនបានធ្វើក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមនោះទេ តែផ្ទុយមកវិញ អ្នកស្រុកអន្លង់វែងបែរជាមានអារម្មណ៍ថាខ្លួនបានសាងកំហុស និងមានអារម្មណ៍ខ្មាស់អៀន ។ អ្នកស្រុកអន្លង់វែងបានបង្ហាញនូវក្តីខកចិត្តនូវអ្វីដែលខ្លួនធ្លាប់ប្តេជ្ញាចិត្ត និងបូជាកម្លាំងកាយចិត្តដែលប្តេជ្ញាចិត្ត និងបូជាកម្លាំងកាយចិត្តដែលទីបំផុតទាំងអស់គ្នាមិនទទួលផលបានអ្វីទាំងអស់សម្រាប់ខ្លួនឯង ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតអ្នកស្រុកអន្លង់វែងទាំងនោះបានការពារខ្លួនឯងដែលធ្លាប់គាំទ្របដិវត្តខ្មែរក្រហម ។ អ្នកខ្លះបានចូលជាមួយចលនាខ្មែរក្រហមដោយការបង្ខិតបង្ខំ ចំណែកអ្នកខ្លះទៀតចូលជាមួយចលនាខ្មែរក្រហមដោយស្ម័គ្រចិត្ត តែអ្នកទាំងនោះមិនដឹងថា បដិវត្តខ្មែរក្រហមនាំខ្លួនទៅរកការកាប់សម្លាប់នោះទេ។ សម្រាប់កម្មាភិបាលនិងទាហានខ្មែរក្រហមថ្នាក់ក្រោមគ្មាននរណាម្នាក់ដឹងថានឹងមានរឿងអ្វីកើតឡើងទេនៅទីបញ្ចប់នៃបដិវត្ត ។ អតីតកម្មាភិបាល និងកងទ័ពខ្មែរក្រហមដែលបន្តគាំទ្រខ្មែរក្រហមក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ គឺដោយសារតែអ្នកទាំងនោះគេចពីការវាយប្រហារពីសំណាក់ទាហានវៀតណាម និងបានរត់គេចខ្លួនជាមួយទាហានខ្មែរក្រហមទៅនៅតំបន់ដែលខ្មែរក្រហមបោះទីតាំងនៅក្បែរព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ។ ទាហានខ្មែរក្រហមខ្លះទៀតចង់ចុះចូល និងត្រឡប់មករួមរស់ជាមួយរដ្ឋាភិបាលសម្តេចហ៊ុន សែន វិញដែរ តែមិនហ៊ានសម្រេចចិត្តដោយសារតែបារម្ភពីសុវត្ថិភាពរបស់ប្រពន្ធកូនរបស់ខ្លួនដែលកំពុងរស់នៅជាមួយខ្មែរក្រហម ។

ក្នុងចំណោមអ្នកស្រុកអន្លង់វែងទាំងអស់មានមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលចំនួនពីររូបបានផ្តល់គំនិត និងទស្សនៈយោបល់ដ៏គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ទាក់ទងទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហម។ យឹម ផាន់ណា អតីតប្រធានកងពលខ្មែរក្រហមម្នាក់ដែលបានផ្តាច់ខ្លួនមករួមរស់ជាមួយរដ្ឋាភិបាលសម្តេចហ៊ុន សែន ក្នុងឆ្នាំ១៩៩០ ហើយក្រោយមកបានដើរតួនាទីជាអ្នកចរចាដ៏សំខាន់ម្នាក់ជាមួយរដ្ឋាភិបាលសម្តេចហ៊ុន សែន បាននិយាយថា កាលពីទសវត្សរ៍៩០ មេដឹកនាំ និងកងទ័ពខ្មែរក្រហមខ្លះមានបំណងចង់ចរចា និងស្វែងរកដំណោះស្រាយសន្តិភាពចំពោះសង្គ្រាម ។ កាលនោះ អន្លង់វែងដែលធ្លាប់ជាតំបន់ប្រមូលផ្តុំខ្មែរក្រហមមួយបានជួបរឿងប្រេះឆាគ្នាជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងចំណោមប្រធានកងពលទាំងអស់ ។ ចលនាខ្មែរក្រហមនៅអន្លង់វែងបានបែកខ្ញែកជាពីរក្រុម ។ ក្រុមមួយគឺជាក្រុមរបស់ ប៉ុល ពត និងមេបញ្ជាការកងទ័ពរបស់គាត់ជាច្រើនរូបទៀត ដូចជា តាសាន ឬតា០៦ និងតាសារឿន ឬតា០៥ជាដើម។ អ្នកដែលនៅខាង ប៉ុល ពត រួមបញ្ចូលអ្នកដែលនៅខាង ប៉ុល ពត រួមបញ្ចូលទាំង នួន ជា និង ខៀវ សំផន ។ ចំណែកឯមួយក្រុមទៀត គឺក្រុមរបស់ តាម៉ុក សុន សេន និងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ផ្សេងទៀត ។

ដោយសារតែរឿងបែកខ្ញែកទាំងនេះហើយ ដែលបង្កឱ្យមានការប្រយុទ្ធ និងការកាប់សម្លាប់គ្នាឯងកាលពីឆ្នាំ១៩៩៧និង១៩៩៨ ដែលបង្កឱ្យមានការសម្លាប់អតីតរដ្ឋមន្ត្រីការពារជាតិ សុន សេន និងគ្រួសាររបស់គាត់ទាំងមូល ដែលមានសមាជិកចំនួន១១នាក់ ដែលការសម្លាប់នោះត្រូវបានជឿថាជាការធ្វើឡើងក្រោមបញ្ជារបស់ប៉ុល ពត ។ ចៅស្រីម្នាក់របស់ សុន សេន ត្រូវបានវាយដំ រំលោភមុននិងសម្លាប់ចោល ។ ការសម្លាប់ សុន សេន នាំទៅរកការចាប់ខ្លួន ប៉ុល ពត និងនាំទៅរកការជំនុំជម្រះទោសចំពោះមេដឹកនាំរូបនេះនាដើមឆ្នាំ១៩៩៨ ។ តាម៉ុក បានបញ្ជាឱ្យមានការជំនុំជម្រះទោស ប៉ុល ពត បន្ទាប់ពីរូបថតរបស់សាកសព សុន សេន និងសាច់ញាតិរបស់គាត់ត្រូវបានចែកចាយទៅឱ្យអ្នកស្រុកអន្លង់វែងបានដឹង ។

យឹម ផាន់ណា បានបន្តទៀតថា មេបញ្ជាការកងពលជាច្រើនរូប ស្វះស្វែងរកដំណោះស្រាយចំពោះសង្គ្រាមជាពិសេសចំពោះស្ថានភាពដែលមេបញ្ជាការទាំងនោះកំពុងជួបប្រទះ ។ មេបញ្ជាការខ្មែរក្រហម មិនចង់សម្លាប់គ្នាទៀតទេ ហើយក៏មិនចង់ច្បាំងជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាតទៅទៀតដែរ ព្រោះដោយសារតែការដួលរលំនៃកុម្មុយនិស្តលើសកលលោក ។ ការបន្តច្បាំងទៅទៀតគឺជារឿងឥតប្រយោជន៍។ មេបញ្ជាការខ្មែរក្រហមចង់កសាងមូលដ្ឋានដ៏សមរម្យមួយសម្រាប់សន្តិភាពទៅថ្ងៃអនាគត ដោយមិនចូលរួមពាក់ព័ន្ធ ជាមួយជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលនាំទៅរកការស្លាប់និងភាពពិការរូបរាងកាយទៀតទេ។

ដោយសារតែការព្យាយាមក្នុងការចរចាជាមួយរដ្ឋាភិបាល ហ៊ុន សែន កាលពីដំណាក់កាលដំបូង យឹម ផាន់ណាត្រូវបានផ្តល់ការសរសើរក្នុងការស្វែងរកសន្តិភាព និងភាពសុខសាន្តនៅតំបន់អន្លង់វែងនាពេលនេះ។ អតីតប្រធានកងពលរូបនេះ គាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងចំពោះកិច្ចការស្រាវជ្រាវ និងការចងក្រងឯកសារនៃប្រវត្តិអន្លង់វែងជាពិសេសប្រវត្តិតំបន់អន្លង់វែងនាដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃចលនាខ្មែរដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃចលនាខ្មែរក្រហម រួមទាំងការជំទាស់របស់គាត់ជាមួយអតីតកម្មាភិបាលនិងមិត្តភក្តិដែលជាខ្មែរក្រហមដូចគ្នា។ យឹម ផាន់ណា ពេញចិត្តនិងគោលនយោបាយបង្រួបបង្រួមជាតិដែលនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រើដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងក្រុមគ្រួសារដើម្បីផ្តាច់ខ្លួន និងធ្វើសមាហរណកម្មជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។

ក្នុងនាមជាមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលម្នាក់ដែលបានបាត់បង់សាច់ញាតិអស់ជាច្រើនក្រោមរបបខ្មែរក្រហម លោកស្រី ទន់ សាអ៊ីម បានបង្ហាញនូវទស្សនៈបង្រួបបង្រួមប្រកបដោយការថ្លឹងថ្លែងខ្ពស់នូវអ្វីដែលបានកើតឡើងកាលពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅពេលដែលគាត់មានប្រសាសន៍ទៅកាន់ប្រជាជនអន្លង់វែង ក្នុងអំឡុងពេលពិធីសម្ពោធពាក្យស្លោក ប្រឆាំងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ នៅវិទ្យាល័យអន្លង់វែងកាលពីថ្ងៃទី ២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ដែលរៀបចំឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ នៅពេលដែលគាត់កំពុងនិយាយទៅកាន់ប្រជាជនស្រុកអន្លង់វែង នៅពីក្រោយលោកស្រី គឺជាអគារមួយមានកម្ពស់បីជាន់ដែលសាងសង់ឡើងដោយតាម៉ុកក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ ។ លោកស្រីបានមានប្រសាសន៍ថា ក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ លោកស្រីនិងប្រជាជនកម្ពុជាទាំងឡាយនាំគ្នាធ្វើការយ៉ាងលំបាកលំបិនដើម្បីកសាងជីវិតថ្មីឡើងវិញ និងដើម្បីឱ្យទាំងអស់គ្នាមានថ្ងៃនេះ ។ លោកស្រីមិនបានរៀបរាប់ដោយត្រង់ៗពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់១៩៧៩ទេ តែលោកស្រីបានធ្វើការបន្ទោសជម្លោះ ដែលបានកើតឡើងនៅកម្ពុជានោះ ដោយសារតែការដណ្តើមអំណាចគ្នា ផ្នែកមនោគមន៍វិជ្ជាសកលលោក ដែលរីករាលដាលមកដល់ប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទីពីរ ។ ដោយសារតែសង្គ្រាមកើតឡើងនៅក្បែរនឹងប្រទេសកម្ពុជាបែបនេះ ការជ្រៀតចូលរបស់កងទ័ពវៀតណាមខាងជើងមកក្នុងទឹកដីកម្ពុជា គឺជារឿងចៀសមិនផុត ហើយមូលហេតុនេះហើយដែលបង្ខំចិត្តឱ្យទាហានវៀតណាមខាងត្បូង និងកងទ័ពអាមេរិកចូលមកទឹកដីកម្ពុជាដែរដើម្បីតតាំងជាមួយនឹងកងទ័ពវៀតណាមខាងជើង ។ លទ្ធផលនៃការប្រយុទ្ធគ្នានៅលើទឹកដីកម្ពុជា ធ្វើឱ្យមានការបំផ្លិចបំផ្លាញដល់ផលិតផលកសិកម្មជាច្រើន និងធ្វើឱ្យមានអស្ថិរភាពផ្នែកនយោបាយផ្ទៃក្នុងប្រទេស ហើយនិងធ្វើកម្លាំងកុម្មុយនិស្តកាន់តែមានសភាពខ្លាំងក្លាដែរ ដែលក្រោយមកចលនាកុម្មុយនិស្តនោះ ក្លាយជា "ខ្មែរក្រហម" ។ ជាមួយគ្នានោះដែរកម្ពុជាខ្លួនឯងផ្ទាល់ក៏រួមចំណែកនាំប្រទេសជាតិឱ្យធ្លាក់ចូលទៅក្នុងភ្នក់ភ្លើងសង្គ្រាមដែរដោយសារតែរដ្ឋប្រហារយោធារបស់ លន់ នល់។

លោកស្រីមិនបានប្រើពាក្យអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងការកាប់សម្លាប់ទេ ពេលដែលកំពុងថ្លែងទៅកាន់អ្នកស្រុក និងសិស្សានុសិស្សអន្លង់វែងប្រមាណជាង៦០០នាក់ ។ ក្នុងនាមជាមន្ត្រីម្នាក់របស់ក្រសួងអប់រំ លោកស្រី ទន់ សាអ៊ីម បានចូលរួមកិច្ចការជាមួយគម្រោងអប់រំអំពើប្រល័យពូជសាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ជារយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ជាពិសេសកិច្ចការទាក់ទងទៅ និងការដំឡើងនិងកម្មវិធីសម្ពោធពាក្យស្លោកនៅវិទ្យាល័យមួយចំនួនទូទាំងប្រទេស។ លោកស្រីគឺជាអតីតគ្រូអក្សរសាស្ត្រអស់រយៈពេលជាងសាមសិបឆ្នាំ ។ ជំនាញក្នុងការថ្លែងប្រកបដោយគុណភាពរបស់លោកស្រីមានភាពប៉ិនប្រសប់ខ្លាំងណាស់ ។

លោកស្រីទន់ សាអ៊ីម បានបន្ថែមទៀតថា ព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងនៅកម្ពុជានាដើមសតវត្សរ៍ទី២០នេះ ដូចជាក្រុមឥស្សរៈប្រឆាំងរបបអាណានិគម បារាំងក្រុមកុម្មុយនីស្ត និងមេដឹកនាំកាលជំនាន់នោះសុទ្ធតែជាអ្នកស្នេហាជាតិ។ អ្នកទាំងនោះស្រឡាញ់ប្រទេសជាតិនិងប្រជាជនរបស់ខ្លួនដូចគ្នា ។ បញ្ហាត្រង់ថា អ្នកទាំងនោះបានយល់ឃើញពីដំណោះស្រាយផ្សេងៗពីគ្នា ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម និងនយោបាយនៅក្នុងប្រទេស ។ ត្រង់ចំណុចនេះ លោកស្រីបានថ្លែងក្នុងលក្ខណៈទន់ភ្លន់ថា ខ្មែរក្រហមគឺជាក្រុមដែលមិនគិតពីប្រយោជន៍ខ្លួនឯងទាល់តែសោះ និងមានការប្តេជ្ញាចិត្តខ្ពស់ ។ ខ្មែរក្រហមមិនបានលួចបន្លំកុហក និងមិនបានប្រមែប្រមូលកេតនភណ្ឌទ្រព្យសម្បត្តិដើម្បីយកមកទុកផ្ទាល់ខ្លួនទេ ។ ខ្មែរក្រហមបន្តមានគំនិតបែបនេះរហូតពេញមួយចលនាតស៊ូរបស់ខ្លួន ។ លោកស្រីមិនបាននិយាយឱ្យចំចំណុចដែលថា មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមខ្លះដែលគ្មានចិត្តមេត្តាធម៌ និងជាពេជ្ឈឃាតដែលបានសម្លាប់កម្មាភិបាលខ្លួនឯង និងប្រជាជននៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនទេ ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងនោះត្រូវបានមើលឃើញថា មិនទុកចិត្ត និងខ្វះភាពស្មោះត្រង់ចំពោះបក្ស។

លោកស្រីបាននិយាយដោយច្បាស់ៗថា ដំណោះស្រាយផ្សេងគ្នារបស់ថ្នាក់ដឹកនាំនីមួយៗនាំឱ្យប្រទេសជាតិធ្លាក់ទៅក្នុងសង្គ្រាម។ លោកស្រីបានបន្ថែមទៀតថា ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមនរណាក៏ជាជនរងគ្រោះដែរ ទោះបីជាអ្នកនោះជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមក្តី ឬជាប្រជាប្រជាជនធម្មតាក្តី ពីព្រោះបទបញ្ជាដែលចេញពីថ្នាក់លើគឺជាបទបញ្ជាមរណៈ ។ ពេលនេះ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមកំពុងត្រូវបានកាត់ទោសដោយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដោយសារតែមានតែថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នោះប៉ុណ្ណោះដែលជាបុគ្គលដែលទទួលខុសត្រូវមិនមែនប្រជាជនធម្មតាដែលលោកស្រីកំពុងនិយាយទៅកាន់ពេលនេះទេ ហើយប្រជាជនធម្មតាទាំងនេះកំពុងតែចង់រស់នៅដោយសន្តិភាពក្រោយសង្គ្រាម ។ អ្នកស្រុកអន្លង់វែងមិនគួរខ្លាច និងនិយាយជាមួយប្រជាជនខ្មែរទូទៅនៅខាងក្នុងទេ (ប្រជាជនអន្លង់វែងត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអ្នកក្រៅ)។

លោកស្រីបានបន្ថែមទៀតថា អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមគួរតែមានអារម្មណ៍ថា ខ្លួនជាអ្នកឈ្នះដែលបានផ្តាច់ខ្លួន និងមករួមរស់ជាមួយសង្គមជាតិវិញ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់គួរតែគិតថាប្រជាជនអន្លង់វែង គឺជាអ្នកឈ្នះ ពីព្រោះអ្នកទាំងនោះអាចទទួលបាននូវសុខសន្តិភាពចុងក្រោយ បន្ទាប់ពីជម្លោះអស់រយៈពេលជាងសាមសិបឆ្នាំ ក្រោយពីជួបប្រទះនូវការប្រយុទ្ធគ្នាយ៉ាងព្រៃផ្សៃនិងអូសបន្លាយយ៉ាងយូរ។ យើងទាំងអស់គ្នាដើរចេញពីសង្គ្រាមប្រកបដោយភាពថ្លៃថ្នូរ និងភាពក្លាហានប្រកបដោយភាពថ្លៃថ្នូរ និងភាពក្លាហានដើម្បីសម្លឹងរកគ្នា និងនិយាយទល់មុខគ្នាដូចអ្វីដែលលោកស្រីកំពុងតែនិយាយទៅកាន់អ្នកស្រុកអន្លង់វែងនៅពេលនេះដែរ។

លោកស្រីបានដកស្រង់ទស្សនៈរបស់ព្រះពុទ្ធស្តីអំពីការអត់ឱន និងការបង្រួបបង្រួមដែលមាននៅក្នុងរឿងអង្គុលីមា ។ នៅក្នុងរឿងនោះ អង្គុលីមាបានព្យាយាមសម្លាប់ និងកាត់ម្រាមដៃមនុស្សជាច្រើននាក់ ដើម្បីឱ្យខ្លួនមានបារមីខ្លាំងក្លានិងមានជីវិតអមតៈ ។ មនុស្សគ្រប់គ្នាមើលឃើញអង្គុលីមានថាជាមនុស្សអាក្រក់មានការស្អប់ និងចង់សងសឹក។ អង្គុលីមាក៏មានអារម្មណ៍ស្តាយក្រោយនូវអ្វីដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តដែរ ។ ព្រះពុទ្ធអង្គបានត្រាស់យល់ពីភាពល្អនៅក្នុងចិត្តរបស់អង្គុលីមាដោយព្រះអង្គបានពន្យល់ និងណែនាំគាត់ឱ្យក្លាយជាមនុស្សល្អវិញ ។ ព្រះពុទ្ធអង្គកែតម្រង់ជីវិតមនុស្សអាក្រក់ ដូចជាអង្គុលីមានេះ និងអត់ឱនទោសឱ្យគាត់ដរាបណាអង្គុលីមាដឹងពីកំហុសនិងស្តាយក្រោយ ។ លោកស្រីក៏បានបន្តទៀតថា នៅពេលដែលប្រជាជនកម្ពុជាប្រណិប័តន៍សាសនាហិណ្ឌូ អ្នកដែលគោរពព្រះសីវៈដែលជាព្រះបង្កើតលោក និងអ្នកគោរពព្រះវិស្ណុដែលជាព្រះការពារលោកមិនប្រណិប័តន៍ជាមួយគ្នាទេ ។ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាមានការបង្កើតព្រះមួយដែលមានព្រះភក្ត្រពីរ ។ មួយគឺជាព្រះភក្ត្ររបស់សីវៈ និងមួយទៀតគឺជាព្រះភក្ត្ររបស់ព្រះវិស្ណុ ។ ការលើកយកចំណុចនេះមកនិយាយ គឺជាបំណិតដ៏ប៉ិនប្រសប់មួយរបស់លោកស្រីដើម្បីឱ្យសក្តិសមទៅនឹងកាលៈទេសៈនៃការផ្សះផ្សាជាតិនៅពេលនេះ ៕